

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. III. De Impedimentis dirimentibus in communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

cum ipso in hoc dispensetur ab habente potestatem) ut sic votum seruet, quantum sibi possibile: quia tamen per votum non potuit iuri alterius praedjudicare, tenetur petenti debitum reddere etiam prima vice, quando & sicuti teneretur non ligatus voto. Vide *l. 2. de Iustitia* 7. 41. *l. 6. Qui denique* vovit ingredi Religionem, manet conjugatus usque ad consummationem, nec potest sub mortali consummare, siue petendo debitum, siue reddendo; eo quod per consummationem faciat impletionem voti sui impossibilem. Posita tamen consummatione, cum impletio voti fit ei facta impossibilis, potest ulterius debitum reddere & petere, donec conjugate moriente aut adulterante vel consentiente in ingressum Religionis, ipse votum suum debite executioni mandet.

Præterea sunt varia crimina, ob quæ in poenam interdicebatur criminoso per Cationes antiquos quodvis Matrimonium. Quæ crimina, saltem ut plurimum, erant talia, ut eederent in injuriam seu praedjudicium Matrimonii, quibus proportione videbatur hujusmodi poena. Primum erat incestus scienter commissus cum affine, aut cum illa, cum qua intercedebat publica honestas, quamdiu complex vivebat, aut etiam, si plures incestus cum propria consanguinea. Quod postremum tamen negat *D. Thomas, Sanchez, Bonacina* & plures alii, eo quod hic incestus sit potius injuriosus naturæ, quam Matrimonio; Controversia actam est inter Doctores, ad quod gradus hoc impedimentum extendebatur.

Secundum raptus sponsæ alienæ ipsâ vel sponsæ invito: dignus enim erat arceri à quovis Matrimonio, qui alienum perturbabat. Per Sponsam intelligit *Sanchez, Coninck, & Pontius* uxorem seu jam nuptam. At conformius textui c. *Statutum* 27. q. 2. intelligitur etiam sponsa de futuro; in qua similiter concurret ratio præacta. Immo in textu citato est specialiter sermo de sponsa de futuro.

Tertium, occisio injusta propriæ uxoris: merito enim à quovis conjugio arcebatur, qui sic in proprium deliquerat. Idem est iuxta plures, si mulier occidat virum ex paritate juris, & exemplo impedimenti dirimentis, ac unitate rationum, quæ assignantur in jure, ac denique correlatione inter virum & uxorem. Multi tamen contradicunt cum *Loesio l. 4. Tit. 16. num. 7.* eo quod cap. *Interfectores, c. Quicumque, c. Amomente* 33. q. 2. tantum loquantur de viro occidente uxorem, hæc ratio, quod prioriores sint & audaciores viri ad cædem uxorum, quam è diverso uxores ad cædem maritorum. Ut illi sint magis reprimendi, & cessante rationis paritate, textus ex argumento correlativorum non sint exten-

dendi in odiosis & poenalibus, Verumtamen priori sententiæ plurimum favet cap. *De Divortio* & cap. *Si quis vivente* 31. *quasi. 1.*

Quartum, susceptio propriæ proles defunctæ facta ex industria ad se eximendum à debito conjugali. Quintum, occisio injusta presbyteri. Sextum, publica seu solemnis poenitentia, saltem eâ durante. Abstinere enim à Matrimonio erat pars quædam publicæ poenitentiae. Septimum, contractus Matrimonii cum Mortali scienter contractus.

Verum hæc impedimenta ex crimine non obligare, ubi tolerantibus Prælatibus contraria consuetudo invaluit, docent *Varius*, seu ubi de consuetudine abrogante constat, ut loquuntur alii. Immo simpliciter & absolute asserunt *Navarrus, Sanchez, Pontius, Coninck, Diana* & alii passim esse abrogata per consuetudinem de consensu seu conniventia Ecclesiæ. Constat enim de usu, quo rei similibus criminum nec abstinere à Matrimonio, nec dispensationem petunt ipsi vel alii pro ipsis: neque de illis sunt solliciti prælati aut curam animarum gerentes. Jus Canonicum quoque reprobandum consuetudinem contrariam legi impedimento- rum, loquitur de solis dirimentibus. Adde etiam olim fortè non aliter obligasse, quam crimine existente publico & notorio, præsertim incestus, vel in judicio probabili, aut insuper per sententiam iudicis declarato, præsertim presbytericidio, prout Nonnulli diversimodè docuerunt. Denique dum ea impedimenta vigerent, creditur adhuc fuisse penes Episcopum dispensandi potestatem.

Merito porro his impedimentis annumerari posset impedimentum hæresis, quo impeditur Catholicus contrahere cum hæretica; etsi Matrimonium non dirimatur. De quo tamen postea, cum de disparitate cultus, communem secuti methodum, agamus.

QUÆSTIO III.

De Impedimentis dirimentibus in Communi.

IMPEDIMENTA dirimentia, quæ scilicet impediunt, quo minus Matrimonium sit validum, uti Ecclesia constituere potuit, sic in iis constituendis ipsam non errasse definit *Trid. sess. 24. can. 4.*

Primò itaque horum efficacia locum habet indubie etiam in ignorantibus: qui si cum impedimento dirimente ignorato Matrimonium contrahant, invalide contrahunt, etsi ob bonam fidem excusentur interim à culpa. Nam nullitas Matrimonii incurritur ab eis tamquam effectus in-

21. Quatuor reliqua recensentur.

22. Ad impedi- menta ex crimine ad- huc sint in vigore.

Prædictis merito annumeratur hæresis.

23. In statuer- dis impedi- mentis dirimentibus Ecclesia non erravit. Locum habent etiam in ignorantibus.

inhabilitatis, quæ contrahitur etiam non cognita.

24.
An validè
contrahant
erroneè exi-
stimantes
impedimen-
tum.

E contra si verè quidem impedimentum non subsit, tamen erroneè contrahentibus adesse putetur, adhuc validum fore Matrimonium censent varii: at negant alii. Et quidem si omnino certò sibi persuadeant subesse impedimentum dirimens, & illius probè nomine non apparet, qualiter practicè possit in talibus adesse seria contrahendi intentio; quæ non versatur circa id quod certò putatur impossibile. Quia tamen fieri potest, ut falsò putantes se esse v. g. consanguineos, aliquantulum suspicentur contingere posse, ut non sit gradus tam propinquus qui dirimat; vel ut putantes v. g. priorem conjugem vivere, cogitent posse fieri, ut obierit; vel sanè vim impedimenti dirimentis non penetrent: hinc possent tales habere intentionem sufficientem, contrahendi scilicet si & quantum possunt, seu faciendi quidquid possunt.

25.
An vel qua-
liter locum
habeant et-
iam in peri-
culo vitæ.

Secundò locum habet impedimentorum dirimentium efficacia etiam cum periculo vitæ, quantum ad hoc, ut ne tunc quidem valeat contractus Matrimonii v. g. post votum solemne vel Ordinem sacrum, aut inter consanguineos &c. Per hoc enim non redditur ablata potestas contrahendi. Estque hæc communis Doctorum sententia; quam sensus & usus Ecclesiæ confirmat.

Si quis tamen gravi metu compellatur cum impedimento dirimente jure Ecclesiastico contrahere, excusatur à mortali, si non intendat consummare (quod ne quidem metu mortis liceat) nec sic de hoc periculum, neque etiam intendat conficere Sacramentum. Ita Sanchez l. 7. d. 5. n. 4. Coninck & alii: quia lex irritans non videtur tam rigidè prohibere talem contractum, ut non liceat in tali periculo citra mortale inire illum fictè, vel etiam seriò eodem modo quo potest.

26.
An contra-
hentes cum
impedimen-
to dirimente
graviter
peccent, &
qualiter.

Aliàs contrahentes cum impedimento dirimente graviter peccant, juxta omnes Doctores: quia in re magni momenti contraveniunt præcepto juris naturalis, vel divini, aut saltem Ecclesiastici. Et si enim possit dari lex irritans, non prohibens: tamen in præsentibus ob indecentiam facti, ipsum irritatur, adeoque prohibetur. Et consuetudo optima legum interpret sic mentem Ecclesiæ clarè interpretatur. Unde & vocatur in Jure gradus prohibiti, in quibus scilicet prohibetur Matrimonium, etsi simul irritetur. Deinde in plerisque etiam prohibetur specialiter ipsa copula seu usus: ergo similiter ipse contractus. Immo si intendant Matrimonium sic contractum consummare, aut exponant se periculo consummandi, ultra peccatum inobedientiæ, committunt aliud contra castitatem; & quidem speciale, si copula seu consummatio sit specialiter mala vel prohibita sic im-

pediis, v. g. consanguineis; & si intendat conficere Sacramentum, peccant insuper contra religionem. Ubi etiam considerandum est, non unicum tantum peccatum, puta volitionis semel v. g. consummandi, sed potiùs multiplex, saltem virtualiter, contra castitatem, quatenus volunt expressè vel tacitè in statu quasi continuo peccati perseverare, sicut qui proponeret vivere in concubinato.

Petens, An copula fornicariæ eorum, inter quos est impedimentum dirimens, habeat specialem malitiam? Resp. Aff. quoad pleraque impedimenta. Nam ex voto solemni & ligamine oritur in copula ex natura rei circumstantia sacrilegii vel adulterii. Similiter ex Ordine sacro oritur in copula circumstantia sacrilegii, sive ex voto, sive ex Ecclesiæ præcepto. Idem est in impedimento affinitatis, cognationis etiam spiritualis aut legalis, publicæ honestatis: nam ista impedimenta sunt inducta ob specialem indecentiam ipsius copulæ inter tales impeditos, quæ sit eandem incestuosa. Similiter copula habita inter impotentes videtur esse distinctæ malitiæ, quæ reducit ad peccatum contra naturam: etsi de hoc quidam dubitent. Plurimi idem tenent de disparitate cultûs, ut si v. g. Christianus fornicetur cum infidelibus. Nam etiam in tali copula videatur indecentia, ob quam Ecclesia inter tales Matrimonium irritavit. Vide Coninck disp. 30. n. 21. ubi addit talem copulam esse contra virtutem Religionis. Quando tamen inhabilitas ad Matrimonium non est inducta ob peculiarem inordinacionem quæ est in copula, sed ob aliam causam, v. g. in poenam criminis, vel ob ignorantiam aut metum, est simplex fornicatio; ut cum est impedimentum criminis vel raptûs, vel metûs, vel erroris personæ: nisi quòd possit adesse circumstantia specialis injustitiæ, si quis vi vel metu aut dolo alteram inducat ab copulam.

Tertiò maxime est, contrahentes cum impedimento, eo cognito debere se parari ab usu Matrimonii: immo ob mortale periculum carnalis commercii, etiam quo ad habitationem, per se loquendo, seu quantum fieri potest. Et quidem interdum non erit magnum incommodum de gere parti impedimentum, v. g. vitam prioris conjugis, quæ putabatur mortua.

Sed gravis est difficultas in casu, quo unus solus impedimentum post contractum Matrimonium detegit, aut alius antea contractus contraxit, nec potest absque summa infamia illud manifestare copartiti, aut non absque alio magno periculo separari vel debitum negare; aut quando ob defectum probationis compellitur ab Ecclesiæ Prælati reddere debitum. Quo casu certum est conscium impedimenti non posse reddere debitum, donec interim impe-

terur dispensatio; ne quidem sum impedimentum est iuris Ecclesiastici, & iudicatur cogit ad reddendum debitum. Ita enim expresse declarat Innocentius III. c. Inquisitioni 44. de Iem. Excomm. ubi in casu, quo alter conjugum pro certo scit impedimentum conjugii, propter quod sine mortali peccato non valeat carnale commercium exercere, quamvis illud apud Ecclesiam probare non possit; respondet, eum debere potius excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quam per carnale commercium peccatum operari mortale. Idem habetur c. Literas de Resit. spoliat.

Ratio est: quia fornicatio nunquam licet. Neque tunc est debitum, sed crimen; quod nequidem opus iacturam vitae est admittendum. Putat quidem pars nescia se habere jus petendi, sed ipsam verè illud non habere, constat parti impedimenti conscia. Non fit etiam inter impedimenta in Jure distinctio. Quare etsi sit Ecclesiasticum, non censetur Ecclesia per talem Prælatum dispensare; sed hinc proceditur per allegata & probata, supponendo, non faciendum Matrimonium valere. Unde si postea impedimentum detegeretur, Ecclesia eos separaret, & liberos declararet. Censura autem tunc non ligat innocentem in foro conscientiae, & coram Deo non tenet; sed solum in externis deberet se talis gerere pro excommunicato ad vitandum scandalum & majora alia incommoda. Qualiter porro in aliquo sit tali casu procedendum, attentis circumstantiis prudens iudicabit. Promptius autem erit, quando impedimentum est iuris Ecclesiastici ac dispensabile, procurante dispensationem, vitata interim alio preteritu copula, ac post dispensationem renovare Matrimonium. Alias interdum expedit fuga, ingressus in Religionem, procuratio divortii alio titulo; si adfit, &c.

Quarto ad revalidandum Matrimonium ratione impedimenti invalidè contractum, certum est non sufficere solum ablationem impedimenti, sed adhibendum esse novum consensum: adeo ut in hoc etiam nequeat Papa dispensare. Prior enim consensus, utpote inter personas tunc inhabiles, nullius erat valoris, nec poterat unquam virtute illius pernici Matrimonium, adeoque post habilitationem debet poni consensus perficiens Matrimonium. Est etiam satis certum, & apud Doctores communiter exploratum, non sufficere novum consensum unius tantum conjugis, qui impedimentum est conscius, sed requiri utriusque iam habilis effecti: antea enim erat consensus utriusque omnino nullus, utpote qui erat inter inhabiles, & utrimque acceptatio a traditio personarum inhabilium. Quare non est, cur unius potius, quam alterius consensus foret renovandus. Certum insuper est, non

sufficere solum internum consensum, sed debere exterius exprimi, seu requiri novam expressionem consensuum: nam totus antecedens contractus erat nullus, etiam quoad sum externum.

Sed controversia est, an uterque debet fieri conscius nullitatis Matrimonii sive impedimenti præcedentis, an verò sufficiat impedimento sublato conjuges denuò consentire seque tractare ut conjuges? Postremum sufficere, asserit Casetanus, Sotus, Corduba, Bartholomæus & Petrus Ledesma, Henríquez, Rodríguez & alii: eò quòd sublato impedimento sint personæ ad contrahendum habiles, adeoque si de facto verè consensum adhibeant, is erit legitimus; & consequenter ipse contractus matrimonialis in huiusmodi consensu expresso perficitur. Idque plures ex iis Doctoribus asserunt, etsi conjux ignarus impedimenti sit ita dispositus, ut agnità veritate nullatenus consentiret. Varii quoque huic sententiæ contradicentes eam saltem admittunt esse probabilem in praxi in casu urgentis necessitatis, dum scilicet ex detecta Matrimonii nullitate gravissima sequerentur inconvenientia.

Verùm recepta hodie apud Doctores opinio (pro qua refertur Scotus dist. 35. q. 1. n. Contrarium 5. Richardus, Adrianus, Navarrus, Sanchez, Pontius, Coninck & plurimi alii) requirit utriusque conjugis aliquo modo notificari nullitatem Matrimonii: eò quòd alioquin inficius nullitatis per suum novum consensum tantum intendat confirmare contractum prius factum, eumque præstare vi existimationis, quâ credit illum valuisse & valere: qui proinde si non valuerit, tali confirmatione non revalidatur: cum tantum approbetur quod factum erat, & prout factum fuisse apprehenditur: quod manifestè apparet non sufficere. Immo cum tali consensu potest stare actualis intentio nequaquam tunc contrahendi, si prius Matrimonium foret nullum: adeoque procedit ex præsumptione falsa de valore matrimonii & jure per illud acquisito, non autem ex intentione denuò contrahendi sive efficiendi Matrimonium: quæ utique est necessaria, nec locum habet in eo, qui sic credit Matrimonium esse dudum factum, ut de ejus nullitate nequidem suspicionem habeat. Quòd si tamen hanc, vel dubium aliquod haberet, posset omnino velle denuò contrahere casu quo contractus fuerit nullus.

Et hanc quidem posteriorem opinionem omnino veram existimo, cum ea tamen limitatione, quòd absolute posset restaurari contractus etiam ab omnino conscio nullitatis, si sub conditione consensum sic exprimat, quòd etiam si non valeret Matrimonium antea factum, velit nunc de novo facere. Neque video ullam de hoc dubitandi rationem. Oportet tamen, ut hic

31. Iuxta non-nullos scientia nullitatis non requiritur.

32. Contrarium est hodie apud Doctores receptum.

33. Quod tamen amplius cum quodam limitatione seu declaratione.

novus consensus sit de præfatis, adeoque non solum quis dicat, Si non esset Matrimonium, vellem de novo contrahere; sed ut dicat, se tunc contrahere seu accipere alterum in conjugem. Hoc autem sufficit, etiam si quis foret ita dispositus, ut si sciret nullitatem, haberet voluntatem non contrahendi. Itaque in huiusmodi casu perplexo conscius nullitatis studeat obtinere consensum conditionatum, rogans compartem, ut postquam quasi in signum amoris ei dixit, etsi necdum essem conjugatus seu Matrimonium nullum esset, vellem te habere in conjugem & ex nunc volo seu accipio; compars in signum amoris reciproci illud ipsum respondeat. Aliàs nullatenus potest conscius nullitatis admittere copulam, quantumvis compars inscia eam urgeat: copula namque non est sufficiens signum novi affectus maritalis seu novi consensus. Et hoc modo posset conciliari utraque opinio præallegata.

An autem Matrimonium ratione impedimenti invalidi post Tridentinum restitui queat sine præsentia parochi & testium, quando impedimentum est occultum dictum est d. 5. quæst. 3.

34. Impedimenta porro dirimentia sunt jure antiquo duodecim his versibus comprehensa:

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen, Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,

Si sis affinis, Si forte coire nequibus.

Hæc socianda vetant conjugia, facta retrahant.

Quibus Tridentinum addidit raptum; qui tamen potest comprehendi nomine criminis generaliter accepto. Aliqui etiam addunt absentiam parochi & testium, quæ ex Tridentino irritat Matrimonium. Ob quæ adungi possent hi versus:

Si Parochi & duplicis desit præsentia testis, Raptave sit mulier, nec parti reddita turæ.

De his impedimentis in particulari varia restant dicenda: præterquam de Vi seu impedimento metus, item de impedimento ligaminis seu vinculi matrimonialis, de defectu parochi & testium: de quibus in superioribus disputationibus sufficienter actum est; ac denique excepto impedimento Ordinis sacri, de quo actum Tract. præc. disp. ult.

QUÆSTIO IV.

De Impedimento Erroris & Conditionis servilis.

35. Error personæ irritat jure naturæ Matrimonium.

Dico I. Error personæ (quo videlicet contrahens putat aliam esse personam cum qua contrahit, quàm reverà est, quique est substantialis) irritat Matrimo-

nium jure naturæ. Ita communiter Doctores. Ratio est, quòd personæ sint substantiale seu primarium objectum hujus contractus; circa quod si sit error, deficit consensus substantialis, adeoque ipse contractus, jure naturæ. Eadem nullitas statuitur seu declaratur jure positivo, c. *Tua nos, de Sponsal.* Nec juvat, quòd error sit venialis; quia non agitur de incurrenda culpa, sed de validando Matrimonio; ad quod per se requiritur explicitus & formalis consensus, quem tollit error etiam aliquin vincibilis. Quod verum est, etsi quis sit ita dispositus habitualiter, ut etsi sciret esse aliam personam, equidem contraheret: qui dicitur error concomitans & à Juristis error non dans causam contractus. Etsi enim error iste non reddat actum contrarium voluntati, tamen reddit non voluntarium, seu non procedentem ex voluntate circa tale objectum: cum tamen consensus conjugalis debeat esse positivè voluntarius cum tali persona. Dispositio autem habitualis hæc & nunc non influit in actum.

Nec obstat Conclusioni exemplum Jacob & Liæ: quia Jacob non contraxit cum Liæ valide; nisi postquam detecto errore personæ, ratificavit, compassus Liæ jam defloratæ, per ignorantiam ex parte Jacob invincibilem, qui Liam de se substitutam putavit bonâ fide esse Rachelem, deceptus per hoc, quòd sponsæ pudoris gratiâ velatæ solerent introduci ad suos maritos. Si militer non obstat exemplum benedicti & Isaac, quæ vel fuit directa ad filium præsentem quicumque offerret vel fuit detecto errore confirmata à parte ex divinâ revelatione in mirabili illo sermone accepta. Denique non obstat exemplum aliorum contractuum: nam & hos quidem vitiat error substantialis, sed in eis, uti & in aliis Sacramentis, error personæ potest esse five est accidentalis; secus quàm in Matrimonio, in quo ob specialem rationem illius, consensus censetur determinatè ferri in hanc singularem personam, & corpus tradi pro tali singulari corpore.

Dico II. Error qualitatis personæ, qui & accidentalis vocatur (qualis est v. g. si quæ putabatur dives, nobilis, pulchra &c. sit pauper, plebeia, turpis &c.) per se non irritat Matrimonium. Ita communiter Doctores, & colligitur ex c. *Cum in Apostolica*, cura rei per de *Sponsal.* Ratio est, quòd qualitates non sunt objectum contractus, sed consensus, sed solum ratio motiva; ac proinde licet sit error circa illas, subsistit consensus substantialis, adeoque est validus.

Dixi per se: quia posset jure positivo error alicujus qualitatis irritare, ut Concl. Secus est si presens intendere non contrahere, nisi talis qualitas insit: tunc enim defectu conditionis deficeret consensus sic conditionatè